

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้วยหลักพุทธธรรม : กระบวนการสร้างความ
เข้มแข็งของพระสังฆาธิการจังหวัดสงขลา

Management of Monastic Affairs with Buddhist Principles: The
Process of Strengthening for Buddhist Ecclesiastical Officials in
Songkhla Province

พระปกรณ สมาจาโร (นุชม่วง)^๑

Phra Pakorn Smajarlo (Nutmuang)

ผศ. ดร.ปัญญาพงศ์ วงศ์ณาศรี^๒

Assistant Professor Ph.D. Punnapong Wongnasri

พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.^๓

Phrakru Bowonchaiwat Ph.D.

Received: April 19, 2025

Revised: May 17, 2025

Accepted: พฤษภาคม 30, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้วยหลักพุทธธรรม : กระบวนการสร้างความ
เข้มแข็งของพระสังฆาธิการจังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์ดังนี้ ๑. ศึกษาการบริหารกิจการคณะ
สงฆ์ ๒. ศึกษาหลักพุทธธรรมในการสร้างความเข้มแข็งของพระสังฆาธิการ จังหวัดสงขลา ๓.
ศึกษา วิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้วยหลักพุทธธรรม : กระบวนการสร้างความเข้มแข็ง

^๑พระปกรณ สมาจาโร (นุชม่วง) ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต พุทธศาสตรเพื่อการพัฒน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย pakornnuchmuang@gmail.com โทรศัพท์ ๐๖๒ ๙๖๑ ๗๑๙๘

^๒ ผศ. ดร.ปัญญาพงศ์ วงศ์ณาศรี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโศก
ราช Mahamakut Buddhist University Srithammasokkarat Campus, Thailand

^๓ พระครูบวรชัยวัฒน์ ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโศกราช
Mahamakut Buddhist University Srithammasokkarat Campus, Thailand

ของพระ สังฆาธิการ จังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และได้้นำข้อมูลมาเรียบเรียงเชิงพรรณนา สรุป ได้ว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ เป็นไปด้วยความเข้มแข็งและมีระบบ ด้านการปกครอง มี โครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนตั้งแต่ระดับจังหวัดถึงระดับวัด ด้านการศึกษาและด้านการเผยแผ่ ได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ด้านการสาธารณะสงเคราะห์และการศึกษาสงเคราะห์ คณะสงฆ์มี การช่วยเหลือสังคมอยู่อย่างต่อเนื่อง ด้านการสาธารณูปการ วัดได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดย สรุป การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดสงขลามีความก้าวหน้าในหลายด้าน การนำหลักอปริหานิยธรรม ๗ ประการมาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดสงขลา การประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ การเคารพผู้ใหญ่ และอื่น ๆ ช่วยเสริมสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสามัคคี และความมั่นคงของหมู่คณะ และยังส่งเสริมให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองเป็น ปึกแผ่นและเป็นที่พักของชาวพุทธได้อย่างแท้จริง การเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสังฆาธิการ ได้แก่ ๑) ความคิดรวบยอด(การวางแผน) ซึ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของ พระพุทธเจ้าอย่างลึกซึ้ง จากพระไตรปิฎกและคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา โดยมีการนำ การบริหารยุคใหม่มาใช้ ๒) เทคนิค (วิธีการ) ที่มุ่งเน้นการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ และสร้าง เครือข่ายกับองค์กร ภายนอก ๓) การพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีการสื่อสาร ลดความขัดแย้งได้

คำสำคัญ : การบริหารกิจการคณะสงฆ์, หลักพุทธธรรม, การเสริมสร้างความเข้มแข็ง

Abstract

The research on the administration of the Sangha with Buddhist principles: The process of strengthening the Sangha leaders of Songkhla Province has the following objectives: 1. Study the administration of the Sangha 2. Study the Buddhist principles in strengthening the Sangha leaders of Songkhla Province 3. Study and analyze the administration of the Sangha with Buddhist principles: The process of strengthening the Sangha leaders of Songkhla Province is a qualitative research and has compiled data in a descriptive manner. In conclusion, the administration of the Sangha is strong and systematic. In terms of governance, there is a clear administrative structure from the provincial to the temple level. In terms of education and dissemination, it has been continuously

promoted. In terms of public welfare and educational assistance, the Sangha has continuously provided assistance to society. In terms of public utilities, temples have continuously developed. In summary, the administration of the Sangha in Songkhla Province has progressed in many aspects. The application of the 7 principles of *aparihaniyadhamma* to the administration of the Sangha in Songkhla Province, regular meetings Respecting elders and others helps to strengthen order, unity and stability of the group. It also promotes Buddhism to flourish and become a true refuge for Buddhists. Strengthening the Sangha includes: 1) Summary (planning) which emphasizes on strengthening knowledge and understanding of the Buddha's teachings from the Tripitaka and Buddhist scriptures by using modern management. 2) Techniques (methods) that focus on applying the principles of Dhamma and creating networks with external organizations. 3) Developing human relations, creating good relationships, communicating, and reducing conflicts.

Keywords : Monastic Administration, Buddhist Principles, Process of Strengthening

๑. บทนำ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เช่น ความเป็นอยู่ทางสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และการเข้ามาของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินเป็นอย่างมาก และคณะสงฆ์เองก็ต้องปรับตัวและปรับเปลี่ยนระบอบการบริหาร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันได้มากยิ่งขึ้น ในอดีตนั้นคณะสงฆ์มีบทบาทที่เป็นศูนย์กลางทางศาสนา และวัฒนธรรม โดยมีการปกครองและการบริหารกิจการที่สืบทอดกันมายาวนาน โครงสร้างการปกครองมักเป็นระบบแนวตั้ง ที่เน้นการเคารพผู้อาวุโสและยึดถือกฎระเบียบอย่างเข้มงวด อย่างไรก็ตาม เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างการบริหารกิจการคณะสงฆ์ก็ต้องเปลี่ยนแปลง และปรับตัวให้มีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นจากพระสงฆ์ทุกระดับชั้น และมีการเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และรวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน เช่น การเผยแพร่ธรรมะ

และกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด โดยผ่านสื่อออนไลน์ การสื่อสารกับประชาชน ฯลฯ นอกจากนี้ คณะสงฆ์ยังได้ปรับรูปแบบการปกครอง เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม การเคารพในศักดิ์ศรีของกันและกัน การปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา การปรับเปลี่ยนดังกล่าวนี้ มีส่วนช่วยในการส่งเสริมความสามัคคี และเพิ่มความน่าเชื่อถือของพุทธศาสนิกชนอีกด้วย

แต่ในปัจจุบัน คณะสงฆ์ต้องเผชิญกับปัญหาของการเปลี่ยนแปลงหลายประการ ทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์เกิดการเคลื่อนไหวเป็นอย่างมาก เช่น ๑. การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี ที่ทำให้ผู้คนหันไปสนใจกิจกรรมด้านต่าง ๆ โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ผู้ที่สนใจที่จะเข้ามาบวชเรียน หรือเพื่อศึกษาพระธรรมคำสอน เกิดความลดน้อยถอยลง การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่าย นอกจากนี้ การพัฒนาการของเทคโนโลยี ยังเป็นสิ่งที่ตอบโจทย์ต่อความต้องการของคนในสังคม คนในสังคมจึงให้ความสำคัญกับการบวชน้อยลง (พระอภฺคาริคุทธิ สิริวิฑฺฒโน(ลุนละวัน), 2560)^๔ ๒. การลดจำนวนลงของผู้ที่จะเข้ามาบวชเพื่อตอบแทนบุญคุณบิดา มารดา โดยปัญหาดังกล่าว เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางวิถีชีวิตของคนสมัยใหม่ ซึ่งคนสมัยใหม่มักจะมีวิธีการแสดงความกตัญญูในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การดูแลด้านการเงินของบิดามารดา การดูแลด้านสุขภาพ การมุ่งเน้นเรื่องการศึกษาและการทำงาน ฯลฯ จึงทำให้การบวชเพื่อทดแทนคุณ เป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาในภายหลัง เพราะด้วยข้อจำกัดที่ว่า หากเข้ามาบวชจะเป็นการชะลอการทำงาน ชะลอการพัฒนาอาชีพ และเพิ่มภาระหน้าที่แก่ผู้อื่น (พระมหาทวี วิสารโท, ๒๕๖๐)^๕ ๓. ปัญหาด้านภาพลักษณ์ของคณะสงฆ์ โดยปัญหาด้านภาพลักษณ์ดังกล่าว จากที่กำลังเป็นข่าวอยู่ในปัจจุบัน เช่น พระเสพยาเสพติด พระละเมิดพระวินัย พระที่ไม่ฟังคำเตือนจากพระผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ ฯลฯ ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อคณะสงฆ์ และลดความเชื่อมั่น ลดศรัทธาของชาวพุทธ ที่เคยให้ความสนใจในพระพุทธศาสนา ๔. ภาระด้านหน้าที่การงาน ครอบครัว และสถานะทางการเงิน ปัญหาดังกล่าวเป็นอีกหนึ่งสาเหตุ ที่ทำให้คณะสงฆ์ต้องเผชิญ จากปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อผู้ที่มีความสนใจในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา

^๔ พระอภฺคาริคุทธิ สิริวิฑฺฒโน(ลุนละวัน), ดร. กระบวนการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2560

^๕ พระมหาทวี วิสารโท. (2560). “การบวชเป็นศาสนทายาทในพุทธศาสนาแบบเถรวาท”. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 6 (1) : 15-25.

จากประเด็นปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า พุทธศาสนาเองก็ได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน แต่ประเด็นปัญหาการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว คณะสงฆ์ส่วนใหญ่เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหา จึงได้มีการนำหลักพุทธธรรมมาปรับใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี โดยการยึดหลักธรรมคำสอนที่สำคัญในพระพุทธศาสนา เพื่อทำให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยแก่คณะสงฆ์ อีกทั้งยังสอดคล้องกับสังคมในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี หลักธรรมที่ว่า คือ หลักอปริหานิยธรรม ผลลัพธ์ที่ได้ คือ การยอมรับความเปลี่ยนแปลง และนำการเปลี่ยนแปลงมาใช้เพื่อพัฒนาหน่วยงาน องค์กรจนประสบผลสำเร็จ

ดังนั้น การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ควรมีทักษะ ในการบริหารที่ครอบคลุมทุกอย่าง ทั้งทางด้านความคิด การดำเนินงาน การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน โดยการนำศาสตร์และศิลป์ ทั้งทางโลกและทางธรรม มาบูรณาการเข้าด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และเพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธา ให้กลับคืนมาอีกครั้ง ผู้วิจัย จึงมีความสนใจ ที่จะศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้วยหลักพุทธธรรม : กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของพระสังฆาธิการ จังหวัดสงขลา เพื่อที่จะนำผลของการวิจัยไปปรับใช้ และเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์สังฆาธิการ ต่อไป

๒. วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์
๒. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมในการสร้างความเข้มแข็งของพระสังฆาธิการ จังหวัดสงขลา
๓. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้วยหลักพุทธธรรม : กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของพระสังฆาธิการ จังหวัดสงขลา

๓. วิธีการดำเนินงานวิจัย/ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้วยหลักพุทธธรรม : กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของพระสังฆาธิการ จังหวัดสงขลา” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

๑. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ กลุ่มพระสังฆาธิการ กลุ่มนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา กลุ่มนักวิชาการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ในการบริหารและมีความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๑๕ รูป/คน ผู้วิจัยมีเกณฑ์คัดเลือกดังนี้

- ๑) เป็นนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา หรือผู้บริหาร หรือพนักงาน
- ๒) ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมและองค์กรเป็นอย่างดี
- ๓) มีประสบการณ์ที่จะถ่ายทอดข้อมูลให้แก่ผู้วิจัยได้
- ๔) มีประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าว (หลักธรรมและองค์กร) ไม่น้อยกว่า ๓ ปี
- ๕) มีความคิดเห็นหรือความเข้าใจในประเด็นขององค์กรอย่างตรงไปตรงมา

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบ่งออกเป็น ๔ ตอน คือ ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ ข้อคำถามเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา

ตอนที่ ๓ ข้อคำถามเกี่ยวกับการใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา

ตอนที่ ๔ ข้อคำถามการสร้างกระบวนการนำหลักพุทธธรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสังฆาธิการจังหวัดสงขลา

คำถามในการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการศึกษาจากตำราและทฤษฎีต่าง ๆ เป็นคำถามที่มีความครอบคลุมตามขอบเขตของการวิจัยและนำแบบสัมภาษณ์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้วยหลักพุทธธรรม : กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของพระสังฆาธิการจังหวัดสงขลา ไปตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย ๓ ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (CVI : Content Validity Index)

๔. ผลจากการศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้วยหลักอปริหานิยธรรม

จากการสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ กลุ่มพระสังฆาธิการ กลุ่มนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา กลุ่มนักวิชาการที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารและมีความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๑๕ รูป/คน สรุปได้ดังนี้

๑. ผลการศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ สรุปได้ว่า คณะสงฆ์ในจังหวัดสงขลา มีบทบาทสำคัญในหลายด้าน ได้แก่ การปกครอง การศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณสงเคราะห์ การสาธารณูปการ และการศึกษาสงเคราะห์ โดยมีโครงสร้างการบริหารจัดการที่เป็นระบบและมีความเข้มแข็งในหลายด้าน อย่างไรก็ตาม ทุกด้านต่างเผชิญกับ ความท้าทายหลักคือ ขาดจำกัดด้านงบประมาณ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานและการพัฒนาในทุกภาคส่วน นอกจากนี้ ยัง

มีประเด็นท้าทายอื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ **ด้านการปกครอง** ปัญหาด้านการสื่อสารและความเข้าใจระหว่างคณะสงฆ์กับหน่วยงานภายนอก การขาดความต่อเนื่องในการบริหารงาน และการดูแลที่ไม่ทั่วถึงในพื้นที่ห่างไกล **ด้านการศึกษา** จำนวนผู้สนใจศึกษาภาษาบาลีที่ลดลง และการขาดแคลนครุพระปริยัติธรรมที่มีคุณภาพ **ด้านการเผยแผ่** การเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ยังไม่เต็มประสิทธิภาพ และเนื้อหาการเผยแผ่ผ่านสื่อออนไลน์ยังไม่ดึงดูดความสนใจเท่าที่ควร **ด้านสาธารณูปการ** การขาดแคลนกำลังคนในการดูแลและพัฒนาวัดบางแห่ง รวมถึงความสำคัญของการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัด **ด้านการศึกษาสงเคราะห์** และ **ด้านศาสนาสงเคราะห์** แนวทางการแก้ไขร่วมกัน ที่ได้รับการเสนอแนะในทุกด้านคือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เพื่อ ระดมทุนและทรัพยากรเพิ่มเติม รวมถึงการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การ พัฒนาศักยภาพบุคลากร และการ นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละด้าน เพื่อให้การดำเนินงานของคณะสงฆ์ในจังหวัดสงขลาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

๒. ผลการศึกษาการใช้หลักอปริหานิยธรรม ๗ ประการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์

จากการศึกษาการใช้หลักธรรมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ สรุปได้ว่า

การปกครอง มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอและการเข้าร่วมประชุมโดยพร้อมเพรียงกันของคณะสงฆ์ จังหวัดสงขลา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการองค์กรสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพและมั่นคง การประชุมเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้สามารถติดตามสถานการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้นในวัดต่าง ๆ ทั่วทั้งจังหวัดได้อย่างทั่วถึง ทำให้สามารถกำกับดูแลให้ทุกวัดดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามหลักพระธรรมวินัยและกฎหมายศาสนาได้อย่างถูกต้อง การประชุมอย่างต่อเนื่องยังช่วยสร้างแนวทางการบริหารงานของคณะสงฆ์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นระหว่างวัดต่าง ๆ และเสริมสร้างความมั่นคงขององค์กรคณะสงฆ์โดยรวม นอกจากนี้ การประชุมยังเป็นเวทีสำคัญสำหรับการหารือและกำหนดแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับบริบทของจังหวัดสงขลาที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนา รวมถึงเป็นโอกาสในการร่วมกันพิจารณาหามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายในคณะสงฆ์ การที่คณะสงฆ์เข้าร่วมประชุมโดยพร้อมเพรียงกันนั้น ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นเอกภาพในหมู่สงฆ์ การเข้าร่วมประชุมอย่าง

พร้อมเพรียงแสดงให้เห็นถึงความเคารพต่อกฎระเบียบและการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ การประชุมที่มีผู้เข้าร่วมพร้อมเพรียงจะช่วยให้การรับฟังข้อมูลเป็นไปอย่างถูกต้องและตรงกัน ลดปัญหาความเข้าใจผิดและการสื่อสารที่ไม่ทั่วถึง นอกจากนี้ ยังเป็นโอกาสอันดีในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่รอบคอบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นไปกว่านั้น การประชุมที่พร้อมเพรียงยังช่วยให้การประสานงานและการจัดการปัญหา ร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและตรงจุด

การศึกษา การเผยแผ่ และการศึกษาสงเคราะห์ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดสงขลา เพื่อให้การเผยแผ่ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม หลักการนี้หมายถึง การไม่ปล่อยให้ศาสนาเสื่อมโทรม ความอยากได้อะไรก็มี หรือใคร่เล่ห์เข้ามามีอิทธิพลเหนือการบริหารและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยมีบทบาทสำคัญในการ อารังไว้ซึ่งความบริสุทธิ์ของพระธรรมวินัยและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคณะสงฆ์ แนวทางการนำหลักการไม่ล่อล่อนคดโกงมาปรับใช้ในการเผยแผ่ ได้แก่ การเผยแผ่ที่เป็นธรรมและไม่ลำเอียงมุ่งเน้นการเข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริงโดยปราศจากอคติ การดำเนินงานด้วยความโปร่งใสและมีคุณธรรม สร้างความน่าเชื่อถือและความศรัทธาในการเผยแผ่ การส่งเสริมให้พระสงฆ์เป็นต้นแบบของความเรียบง่ายและความเสียสละ เป็นการแสดงออกถึงการปฏิบัติตามหลักธรรมอย่างแท้จริง การไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่บัญญัติและการเคารพผู้ใหญ่ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์ในจังหวัดสงขลา โดยเน้นย้ำถึงการหลีกเลี่ยงการกำหนดกฎเกณฑ์และระเบียบที่ไม่จำเป็นหรือไม่เหมาะสม ซึ่งอาจก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการดำเนินงานทางการศึกษาและสร้างภาระที่ไม่สมควรต่อพระสงฆ์และผู้เกี่ยวข้อง การนำหลักการนี้มาใช้จะช่วยให้ระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ไม่ซับซ้อน ลดความยุ่งยากในกระบวนการเรียนการสอน และมุ่งเน้นไปที่เนื้อหาสาระที่สำคัญและสอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาอย่างแท้จริง ในบริบทของการบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา ถือเป็นหนึ่งในหลักการที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง การเคารพพระเถระผู้มีประสบการณ์ ความรู้ และบทบาทสำคัญในการตัดสินใจด้านการศึกษา จะนำมาซึ่งผลดีหลายประการ อาทิ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารและผู้บริหารการศึกษาในคณะสงฆ์ ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือในการพัฒนาโครงการการศึกษาต่างๆ อย่างราบรื่น ดังนั้นการไม่บัญญัติและการเคารพผู้ใหญ่ในการบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา ไม่เพียงแต่เป็นการแสดงความเคารพนับถือต่อผู้มีอาวุโสและภูมิรู้เท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความร่วมมือ ส่งเสริมการ

พัฒนาการศึกษา แก้ไขปัญหาต่าง ๆ และทำให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างราบรื่น ซึ่งส่งผลดีต่อการบริหารจัดการการศึกษาโดยรวมในพื้นที่จังหวัดสงขลา

สาธารณสงเคราะห์ และสาธารณูปการ การบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์และสาธารณูปการของคณะสงฆ์ในจังหวัดสงขลาให้ประสบความสำเร็จนั้น การ "หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์" ถือเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่ง การประชุมอย่างสม่ำเสมอช่วยให้เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างสงฆ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้การวางแผนงานเป็นไปอย่างรอบคอบครอบคลุมทุกมิติของการสงเคราะห์และการพัฒนา นอกจากนี้ ยังช่วยให้การประสานงานกับภาคส่วนต่าง ๆ เป็นไปอย่างราบรื่น ลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การประชุมอย่างสม่ำเสมอยังเป็นเวทีสำหรับการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์และสาธารณูปการได้อย่างแม่นยำ ทำให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง ยิ่งไปกว่านั้น การประชุมยังเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจ ซึ่งจะนำไปสู่การดำเนินงานที่ได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากทุกฝ่าย ขณะเดียวกัน การ "พร้อมเพรียงกันประชุม" ก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน การที่พระสงฆ์ทุกรูปเข้าร่วมประชุมโดยพร้อมเพรียง แสดงให้เห็นถึงความสามัคคีและความร่วมมืออันดีในการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการขับเคลื่อนงานทุกด้าน การเข้าร่วมประชุมโดยพร้อมเพรียงยังช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ครบถ้วน รอบด้าน และทันต่อสถานการณ์ ทำให้การวางแผนงานและการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การประชุมที่พร้อมเพรียงยังเป็นโอกาสอันดีในการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจและการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน การพร้อมเพรียงกันประชุมยังช่วยสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงาน สร้างความรับผิดชอบร่วมกัน และเสริมสร้างความเข้มแข็งในหมู่สงฆ์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านสาธารณสงเคราะห์และสาธารณูปการให้บรรลุเป้าหมายและสร้างประโยชน์ต่อสังคมอย่างยั่งยืนในระยะยาว

๓. ผลการศึกษากระบวนการนำหลักพุทธธรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสังฆาธิการ

๑. ความคิดรวบยอด คือ การเสริมสร้างความคิดรวบยอดเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารงานคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้สะท้อนไว้ การศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอช่วยให้พระสังฆาธิการมีความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างลึกซึ้ง

และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ นอกจากนี้ การศึกษาพระไตรปิฎก คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมทางศาสนา ช่วยให้พระสงฆ์เข้าใจการมีความเข้าใจบริบทของสังคมและนำหลักธรรมมาใช้ได้อย่างเหมาะสม การเสริมสร้างความรู้ด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่และการพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ เช่น การวางแผน การจัดการทรัพยากร และการประเมินผล ก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยให้พระสงฆ์สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและพร้อมเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกยังช่วยเสริมสร้างทรัพยากรและข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อสนับสนุนการบริหารงานคณะสงฆ์ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

๒. เทคนิค (วิธีการ) คือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเทคนิค (วิธีการ) เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้พระสงฆ์สามารถบริหารงานคณะสงฆ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้สะท้อนไว้ การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริง เช่น การเจริญสติและเมตตาภาวนา ช่วยให้พระสงฆ์มีการมีสมาธิและความเมตตาในการตัดสินใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกฝ่าย นอกจากนี้ การศึกษาและวิเคราะห์หลักธรรมคำสอนจากพระไตรปิฎกและคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง ช่วยให้พระสงฆ์เข้าใจที่ถูกต้องและสามารถนำหลักธรรมมาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบททางสังคม การเสริมสร้างความรู้ด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่และการพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ เช่น การวางแผน การจัดการทรัพยากร และการประเมินผล ก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยให้พระสงฆ์สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและพร้อมเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกยังช่วยเสริมสร้างทรัพยากรและข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อสนับสนุนการบริหารงานคณะสงฆ์ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

๓. มนุษย์สัมพันธ์ คือ การพัฒนามนุษย์สัมพันธ์เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้พระสงฆ์สามารถบริหารงานคณะสงฆ์และเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้สะท้อนไว้ การเจริญเมตตาภาวนาและการมีสติในการสื่อสารช่วยให้พระสงฆ์สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกฝ่าย และหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนี้ การศึกษาและวิเคราะห์หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์สัมพันธ์ ช่วยให้พระสงฆ์มีความเข้าใจในหลักธรรมและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบททางสังคม การพัฒนาศักยภาพด้านการสื่อสาร การเจรจาต่อรอง และการแก้ไขความขัดแย้ง ยังช่วยให้พระสงฆ์มีความพร้อมในการเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกและมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนก็เป็นอีกปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี

กับพุทธศาสนิกชนและผู้คนจากหลากหลายสาขาอาชีพ ซึ่งจะช่วยให้การบริหารงานคณะสงฆ์เป็นไปอย่างราบรื่นและสร้างความศรัทธาในพระพุทธศาสนาได้อย่างยั่งยืน

๔. สรุปกระบวนการนำหลักพุทธธรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสังฆาธิการ

ความเข้มแข็งของพระสังฆาธิการประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ๑) ความคิดรวบยอด (การวางแผน) ซึ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างลึกซึ้ง การศึกษาพระไตรปิฎกและคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่ เพื่อให้พระสังฆาธิการสามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีวิจารณญาณ ๒) เทคนิค (วิธีการ) ที่มุ่งเน้นการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริง เช่น การเจริญสติและเมตตาภาวนา เพื่อเสริมสร้างสมาธิและความเมตตาในการทำงาน รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อสนับสนุนการบริหารงาน และ ๓) การพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ ซึ่งช่วยให้พระสังฆาธิการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกฝ่ายผ่านการเจริญเมตตาภาวนา การมีสติในการสื่อสาร และการพัฒนาศักยภาพด้านการแก้ไขความขัดแย้ง การเสริมสร้างองค์ประกอบเหล่านี้ช่วยให้พระสังฆาธิการสามารถบริหารงานคณะสงฆ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และเผยแผ่หลักธรรมได้อย่างดี

๕. อภิปรายผล

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดสงขลาปรากฏให้เห็นถึงโครงสร้างและระบบการดำเนินงานที่มีความเข้มแข็ง โดยมีหลักพระธรรมวินัยและกฎหมายคณะสงฆ์เป็นรากฐานสำคัญในการปกครองและดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม แม้จะมีความก้าวหน้าในหลายด้าน ยังคงมีประเด็นท้าทายบางประการที่ต้องการการแก้ไขและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อาทิ ความไม่ต่อเนื่องในการบริหารงาน ปัญหาความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก และการขาดแคลนทรัพยากรในบางส่วน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาเฉลิมพล อชิโต (โชคโคคาสมบัติ) (๒๕๖๔)^๖ ที่ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา งานวิจัยของพระมหาเฉลิมพลฯ พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีความสมัครสมานสามัคคีในการปฏิบัติงานคณะสงฆ์อย่างยิ่ง โดยมีทั้งพระเถรานุเถระที่มีความรู้ความเข้าใจในพระธรรมวินัยและกฎหมายคณะสงฆ์เป็นอย่างดี พร้อมทั้งเจ้าคณะพระสังฆาธิการในทุกระดับชั้นที่มีภาวะผู้นำสูง มีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการ สามารถ

^๖ พระมหาเฉลิมพล อชิโต (โชคโคคาสมบัติ) (2564) กลยุทธ์การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

มอบหมายงานได้อย่างเหมาะสม และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความเข้มแข็งในการปกครองคณะสงฆ์ ได้แก่ การวางแผนงาน การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบ และการแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ งานวิจัยยังได้นำเสนอ กลยุทธ์การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งประกอบด้วย สำนักบริหารกลาง พระสังฆาภิวัฒน์ บุคลากรพัฒนา ศูนย์ข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศคณะสงฆ์ เครือข่ายความร่วมมือ และพุทธศาสนายั่งยืน ในด้านการศึกษาและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัดสงขลา พบว่าการศึกษาพระปริยัติธรรมได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนและงบประมาณยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนา ในส่วนของการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น แม้จะมีความหลากหลายในการนำเสนอ แต่ยังจำเป็นต้องปรับปรุงให้เข้ากับยุคสมัย เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเยาวชนและประชาชนทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ คณะสงฆ์ในจังหวัดสงขลายังมีบทบาทสำคัญในการสาธารณสงเคราะห์และการศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งมีส่วนช่วยในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่ยังคงขาดแคลนงบประมาณและการสนับสนุนจากภาคส่วนอื่น ๆ สำหรับด้านการสาธารณูปการ แม้วัดหลายแห่งจะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหาด้านงบประมาณและการจัดการที่ดินของวัดยังคงเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการแก้ไข

ประเด็นเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสถิตพนมวัน (เอียดแก้ว) และคณะ (๒๕๖๗)^๗ ที่ศึกษาเรื่องบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดกระบี่ ซึ่งพบว่า บทบาทการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการมีความสำคัญในระดับกลาง โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ พระสังฆาธิการจึงมีบทบาทเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของชุมชน มีหน้าที่พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน สงเคราะห์ช่วยเหลือ และสนับสนุนงานของทางราชการ เพื่อสืบทอดและสร้างความมั่นคงให้กับพระพุทธศาสนาผ่านการศึกษา การปฏิบัติ การเผยแผ่ และการปกป้อง บทบาทการเผยแผ่ในจังหวัดกระบี่ดำเนินไปตามประเพณีของคณะสงฆ์ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอุปสมบท การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การแสดงธรรมประจำวัน การทำบุญตักบาตรในวันสำคัญ และการสอนธรรมะผ่านสื่อต่าง ๆ โดยในปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเผยแผ่มากขึ้น และเป็น การเผยแผ่ตามหลักธรรมา ๒ คือ การพัฒนาศีล สมาธิ ปัญญา ควบคู่ไปกับการสร้างความสัมพันธ์

^๗ พระครูสถิตพนมวัน (เอียดแก้ว) และคณะ (2567) บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดกระบี่

ทางสังคมและการเกื้อกูลกันด้วยเมตตา การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้วยหลักพุทธธรรมยังสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของพระสังฆาธิการซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ การวางแผน การนำไปปฏิบัติ และการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ นอกจากนี้ พระสังฆาธิการจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า รวมถึงแนวคิดด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่ เพื่อให้สามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีวิจารณญาณ การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ เช่น การเจริญสติและเมตตาภาวนา สามารถช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและความสงบภายในองค์กร การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกยังมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนและพัฒนากิจการคณะสงฆ์ให้มีความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดธณัฐพล ธมมสโร (๒๕๖๗)^๘ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี งานวิจัยของพระปลัดธณัฐพลฯ พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรีมีจุดแข็งด้านการจัดการประชุมและตรวจการอย่างน้อยปีละ ๓ ครั้ง แต่มีจุดอ่อนในเรื่องระยะเวลาการจัดประชุมที่ไม่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม มีโอกาสจากการที่พระสังฆาธิการมีการศึกษาในระดับอุดมศึกษา แต่อุปสรรคคือที่ตั้งวัดที่อยู่ห่างไกลจากอำเภอ ปัจจัยที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ได้แก่ การจัดโครงการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ การสนับสนุนการศึกษา และการเสนอแนวทางการปกครองคณะสงฆ์ที่ดี การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการประกอบด้วยโครงสร้างสายบังคับบัญชาที่ชัดเจน การดำเนินงานปกครองคณะสงฆ์และการจัดการควบคุมภายในองค์กร การปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการผู้รู้หลักพระวินัยด้วยความโปร่งใส สุจริต ยุติธรรม การให้อำนาจเจ้าคณะตำบลในการตรวจสอบและระงับปัญหาในพื้นที่ การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบควบคุมดูแลคณะสงฆ์ให้กับประชาชน และการจัดการประชุมพระสังฆาธิการอย่างน้อยปีละ ๓ ครั้ง ความสำคัญของการบริหารจัดการที่เป็นระบบและการนำหลักธรรมมาภิบาลมาใช้ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของคณะสงฆ์ยังได้รับการยืนยันจากงานวิจัยของ พระครูสุวรรณสุตาลังการ (เต็ม จารุณโณ) และคณะ (๒๕๖๒)^๙ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมความเข้มแข็งในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดปัตตานี งานวิจัยนี้พบว่า การ

^๘ พระปลัดธณัฐพล ธมมสโร (2567) การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี

^๙ พระครูสุวรรณสุตาลังการ (เต็ม จารุณโณ) และคณะ (2562) การส่งเสริมความเข้มแข็งในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดปัตตานี

ดำเนินงานในปัจจุบันมีการจัดการที่เป็นระบบในหลายมิติ ทั้งด้านการปกครองที่ยึดถือพระวินัย ภูมิหาเถรสมาคม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และกฎหมายบ้านเมืองเป็นแนวทางหลัก โดยมีการ นำนโยบายไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ผู้ปฏิบัติหน้าที่ให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมและ บริหารงานตามลำดับขั้น ด้านศาสนศึกษามีการส่งเสริมการศึกษาทั้งแผนกธรรมและบาลี รวมถึง การกำหนดข้อวัตรปฏิบัติเบื้องต้นสำหรับพระบวชใหม่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์มีการสร้าง โรงเรียนในวัด ตั้งทุนสงเคราะห์ และมอบอุปกรณ์การศึกษา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนามี การจัดแสดงพระธรรมเทศนา ส่งเสริมเยาวชนเรียนรู้ควบคู่คุณธรรม และสนับสนุนการปฏิบัติ วิปัสสนา ด้านสาธารณูปการมีการบูรณะและพัฒนาวัด ส่วนด้านการสาธารณสงเคราะห์ คณะ สงฆ์ให้ความช่วยเหลือประชาชนทั้งด้านจิตใจและการช่วยเหลือในกรณีประสบภัยพิบัติ การนำ หลักธรรมมาภิบาลมาใช้ในการส่งเสริมความเข้มแข็งในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัด บัตตานี สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการเชื่อมโยงกิจกรรมของวัดให้สอดคล้องกับ สภาพแวดล้อมปัจจุบัน โดยบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการปกครอง คณะสงฆ์ (ความเสมอภาค หลักคุณธรรม) ด้านการศาสนศึกษา (ความรับผิดชอบ คุณธรรม ความยุติธรรม การมีส่วนร่วม) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ (หลักคุณธรรม การมีส่วนร่วม) ด้านการ เผยแผ่พระพุทธศาสนา (ความรับผิดชอบต่อ หลักนิติธรรม) ด้านการสาธารณูปการ (ความ รับผิดชอบต่อ ความคุ้มค่า) และด้านการสาธารณสงเคราะห์ (หลักคุณธรรม ความโปร่งใส ความ คุ้มค่า การมีส่วนร่วม) การดำเนินการดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ให้มีความโปร่งใส ยุติธรรม และมีประสิทธิภาพ

โดยสรุปได้ว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดสงขลาแสดงให้เห็นถึงรากฐานที่ มั่นคงจากการยึดมั่นในพระธรรมวินัยและกฎหมายคณะสงฆ์ อย่างไรก็ตาม ปัญหาและความท้า ทายที่ปรากฏ เช่น ความไม่ต่อเนื่องในการบริหารงาน ปัญหาความร่วมมือกับภายนอก และการ ขาดแคลนทรัพยากร จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างจริงจัง ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญ ของการมีพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ มีภาวะผู้นำ มีความสามัคคี และมีการวาง แผนการทำงานที่เป็นระบบ การนำหลักอปริหานิยธรรมมาประยุกต์ใช้ในทุกมิติของการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ และการพัฒนา บุคลากรอย่างต่อเนื่อง จะเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและประสิทธิภาพของ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดสงขลาให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและ ดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของพระพุทธศาสนาสืบไป ทำให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยังของสังคมได้อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

พระครูสถิตพนมวัน (เอียดแก้ว) และคณะ (๒๕๖๗) บทบาทการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดกระบี่ วารสารสมาคมนักวิจัยปีที่ ๒๙ ฉบับที่ ๑
มกราคม-มีนาคม ๒๕๖๗

พระครูสุวรรณสุตาลังการ (เต็ม จารุวณโณ) และคณะ (๒๕๖๒) การส่งเสริมความ
เข้มแข็งในการบริหารกิจการคณะ สงฆ์ในจังหวัดปัตตานี วารสาร มจร สังคมศาสตร์
ปริทรรศน์ ๒๕๖๒

พระปลัดธณัฐพล ธมมสโร (๒๕๖๗) การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระ
สังฆาธิการ เพื่อเสริมสร้าง ความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี วารสาร
พุทธนวัตกรรมและการจัดการ ๒๕๖๗

พระมหาเฉลิมพล อชิโต (โชคโศกาสมบัติ) (๒๕๖๔) กลยุทธ์การเสริมสร้างความ
เข้มแข็งในการปกครองคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา วารสาร
มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ๒๕๖๕

พระมหาทวี วิสารโท. (๒๕๖๐) “การบวชเป็นศาสนทายาทในพุทธศาสนาแบบเถรวาท” วารสาร มจร สังคมศาสตร์ ปริทรรศน์. ๖ (๑) : ๑๕-๒๕.

พระอัคราภิกุทธิ์ สิริวฑฒโน(ฐนละวัน), ดร. กระบวนการสื่อสารผ่านสื่อสังคม
ออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ๒๕๖๐

